

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

ІННОВАТИКА У ВИХОВАННІ

Збірник наукових праць

Випуск 15

Засновано у 2015 році

Рівне – 2022

УДК 37 : 005.591.6

I - 66

ББК 74.200

Інноватика у вихованні : зб. наук. пр. Вип. 15. / М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т ; упоряд.: О. Б. Петренко ; ред. кол.: О. Б. Петренко, Н. Б. Грицай, Т. С. Ціпан та ін. Рівне : РДГУ, 2022. 368 с.

До збірника увійшли наукові праці з теорії і методики освіти та виховання. У наукових розвідках представлено різновекторність сучасних підходів до змісту, форм і технологій освітнього процесу, починаючи від дошкілля і завершуючи вищою школою.

Редакційна колегія

Головний редактор: **Петренко Оксана Борисівна**, доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Заступник головного редактора: **Грицай Наталя Богданівна**, доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри природничих наук з методиками навчання Рівненського державного гуманітарного університету;

Відповідальний секретар: **Ціпан Тетяна Степанівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної ради:

Сухомлинська О. В., доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, головний науковий співробітник відділу педагогічного джерелознавства та біографістики Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського;

Павелків Р. В., доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету;

Федяєва В. Л., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту імені проф. Є. Петухова Херсонського державного університету.

Члени редколегії:

Андросчук І. М., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії та історії педагогіки Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка;

Безкоровайна О. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри міжкультурної комунікації, теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури Рівненського державного гуманітарного університету;

Вихрущ А. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри української мови Тернопільського національного медичного університету ім. І. Я. Горбачевського;

Дичківська І. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Т. І. Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету;

Кобилянський О. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри безпеки життєдіяльності Вінницького національного технічного університету;

Ковальчук О. С., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри української та іноземної лінгвістики Луцького національного технічного університету;

Кравченко О. О., доктор педагогічних наук, професор, декан факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Мельничук І. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки вищої школи та суспільних дисциплін Тернопільського державного медичного університету ім. І. Я. Горбачевського;

Павелків К. М., доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету;

Пелех Ю. В., доктор педагогічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи Рівненського державного гуманітарного університету;

Побірченко Н. С., доктор педагогічних наук, професор, професор надзвичайний на факультеті суспільних та гуманітарних наук Державного вищого навчального закладу імені Вітелона в Легніці (Республіка Польща);

Пустовіт Г. П., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри природничо-математичної освіти Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти;

Савчук Б. П., доктор історичних наук, професор, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту ім. Б. Ступарика Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника;

Sieradzka-Baziur Bożena (Сєрадзька-Базюр Б.), доктор габлітований, професор, проректор з наукової роботи і освітніх програм, Академія «Ігнатіанум» у м. Кракові (Республіка Польща);

Соїчук Р. Л., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки початкової, інклюзивної та вищої освіти Рівненського державного гуманітарного університету;

Zdzislaw SirojC (Здзіслав Сіройц), доктор габлітований соціальних наук в галузі педагогіка, професор, професор кафедри педагогіки Інституту педагогіки і психології Вищої школи менеджменту у Варшаві (Республіка Польща);

Баліка Л. М., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Jolanta Skubisz (Йоланта Скубіш), доктор наук в галузі педагогіки, доцент гуманітарно-економічної академії міста Лодзь, член Товариства соціальної педагогіки при Комітеті педагогічних наук Польської Академії Наук у Варшаві (Республіка Польща);

Остапчук Н. О., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри інформаційно-комунікаційних технологій та методики викладання інформатики Рівненського державного гуманітарного університету;

Петренко С. В., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри інформаційних технологій та моделювання Рівненського державного гуманітарного університету;

Шадюк (Падалка) О. І., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Т. І. Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету.

Свідчення про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації КВ № 21161-10961Р.

Наказом Міністерства освіти і науки України № 409 від 17.03.2020 р. збірник наукових праць РДГУ «Інноватика у вихованні» включений до Переліку наукових фахових видань України у категорію «Б» у галузі педагогічних наук (спеціальності – 011, 014, 015).

Фаховий збірник наукових праць РДГУ «Інноватика у вихованні» індексується міжнародною наукометричною базою даних **Index Copernicus International**: <https://journals.indexcopernicus.com/search/details?id=48435>

Упорядники: **проф. Петренко О. Б., доц. Ціпан Т. С.**

Науково-бібліографічне редагування: **наукова бібліотека РДГУ.**

Друкується за рішенням Вченої ради РДГУ (протокол № 5 від 26 травня 2022 р.)

Редакційна колегія не завжди поділяє точку зору авторів.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2022

ЗМІСТ

Сухомлинська О. Відображення побуту дитини шкільного віку у вітчизняних наукових і літературних джерелах.....	6
Skubisz J. Suwerenność w teorii i praktyce pedagogicznej.....	18
Блавт О. Інклюзивне фізичне виховання здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами засобами дистанційних технологій	27
Коляда Н., Кравченко О. Науково-дослідний центр педагогічного краєзнавства: 15 років діяльності.....	35
Мачинська Н. Професійні цінності викладача закладу вищої освіти як чинник його особистісного зростання.....	48
Павелків Р. Сучасний підхід до психолого-педагогічного трактування проблеми морального виховання особистості.....	58
Петренко О. Питання психолого-педагогічної підтримки дітей під час війни: інформаційно-технологічне забезпечення.....	67
Потапчук Т. Педагогічні умови професійної підготовки педагогів до використання інноваційних технологій.....	77
Павелків К., Стельмашук Ж. Проактивність як психолого-педагогічна проблема.....	88
Потапчук Т., Макарук О. Деякі аспекти характеристики професійно-педагогічної підприємливості вчителя початкової школи	95
Руденко В., Руденко Н. Об'єкт і предмет педагогічних досліджень у методологічних системах України і Польщі	102
Сойчук Р. Сходження до нації через солідарність: педагогічні ідеї Т. Д. Дем'янюк.....	124
Яцук І. Громадянське становлення курсантів ЗВО системи МВС у процесі їх професійної підготовки: до постановки проблеми.....	133
Баліка Л. Проблема морального виховання дитини на шпальтах українських педагогічних часописів (перша третина ХХ ст.).....	146
Blashevsk A., Dmytrenko N., Fedorets M. Oral and written communicative competence at the lessons of foreign and native languages in primary school in the process of blended learning.....	154
Вірста С., Жалко Т., Гончарук О. Формування емоційного інтелекту на уроках літературного читання в початковій школі.....	164
Gron L., Antonenko N. The “flipped classroom” model: what it is and how it works	173
Коваленко В., Пилипюк Л. Використання комп'ютерно-інформаційних технологій у вивченні іноземної мови	178
Лобанова С., Мартинюк А. Проектна діяльність здобувачів освіти технічних ЗВО при вивченні іноземної мови.....	187
Мороз Л., Масло І. Методика викладання іноземних мов у немовних ЗВО з 60-х років ХХ століття до нині.....	195
Поліщук О. Сучасні форми виховної роботи у контексті Нової української школи.....	202
Романюк С., Трофімчук В. Сучасні технології викладання іноземної мови в умовах інклюзії у закладах вищої освіти	208
Сілков В., Сілкова Е. Виховна спрямованість задач підручників з	

математики початкової школи у НУШ.....	215
Триндюк В., Мартинюк А., Губіна А. Розвиток soft skills засобами інтерактивних технологій (підручників) на заняттях з іноземної мови в закладах вищої освіти.....	225
Fridrikh A., Bihunova S., Bihunov D. Focus on teaching grammar in context.....	236
Ціпан Т. Т. Д. Дем'янюк про табірний збір як підготовку до літньої навчальної практики.....	245
Шетеля Н. Засоби практичної реалізації аксіологічного підходу у сфері професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі культури і мистецтв.....	254
Шурин О. Актуальні питання організації позашкільної освіти в умовах дистанційного навчання.....	263
Шуст Л., Гончарук О., Дацюк В. Використання елементів народознавства на уроках української мови як одна з умов формування компетентності вільного володіння державною мовою..	269
Ясногурська Л., Мороз Н. Навчання англійської мови як другої іноземної.....	279
Доробки молодих науковців	
Акімов В. Сутність профілактики насильства в освітньому середовищі закладів вищої освіти у науковому дискурсі.....	285
Антончик Є. Основні напрями, динаміка і незворотність модернізаційних процесів в українській освіті.....	294
Кузьмич А. Авторські школи в системі освіти Рівненщини: історіографія питання.....	302
Мельникович Г. Роль сучасної художньої української підліткової літератури у формуванні ціннісних орієнтацій учнів середнього підліткового віку.....	312
Поліщук Н. Волонтерство як соціально-педагогічний феномен: термінологічний аналіз.....	320
Попова К. Нормативно-правові акти України про загальноосвітню школу: витоки полікультурної компетентності.....	330
Семеренко Ж. Комплексне графічне проектування у підготовці майбутніх учителів технологій.....	340
Чжан Кай Дослідження шляхів удосконалення цифрової компетентності (ІКТ) здобувачів освіти у закладах вищої освіти.....	349
Рецензії	
Петренко О. Освітній простір України крізь призму регіональної культурної практики [рецензія на книгу «Вища культурологічна освіта в Україні: регіональний дискурс: крізь призму діяльності кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства Рівненського державного гуманітарного університету». До 50-річчя від часу заснування. Автор-укладач Виткалов С. В. Рівне : А. Брегін, 2021. 550 с., іл.].....	355

Романюк Світлана

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов
Рівненського державного гуманітарного університету,
м. Рівне, Україна

ORCID: 0000-0002-9355-4584,

e-mail: sve-romanyuk@ukr.net

Трофімчук Вероніка

старший викладач кафедри іноземних мов
Рівненського державного гуманітарного університету,
м. Рівне, Україна

ORCID: 0000-0002-1068-0746,

e-mail: veronika.trof67@gmail.com

**СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ
В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Анотація. Інклюзивна освіта розширює можливості для отримання якісної освіти і реалізації свого потенціалу усім бажаючим навчатися. Володіння іноземною мовою особами з особливими освітніми потребами створює можливості для їх успішного навчання у закладах вищої освіти і подальшого працевлаштування. Дискусійним є питання про вибір оптимальних організаційних форм, дидактичних методів та ефективних технологій професійно-орієнтованого навчання іноземної мови здобувачів з урахуванням їх різноманітних освітніх потреб.

У статті висвітлено особливості впровадження сучасних ефективних освітніх технологій у процес навчання іноземної мови в умовах інклюзії у закладах вищої освіти. Вивчено та проаналізовано нормативні документи щодо організації інклюзивної освіти та з'ясовано роль викладача у цьому процесі. Доведено необхідність використання здоров'язберігаючих технологій на заняттях іноземної мови в інклюзивних групах. Виявлено специфіку реалізації інтерактивних та інформаційно-комунікативних технологій з метою активізації пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти з особливими потребами в процесі навчання іноземної мови. Обґрунтовано методичну доцільність впровадження цих технологій для вдосконалення навчання іноземних мов у закладах вищої освіти в умовах інклюзії.

Ключові слова: викладання іноземної мови, інклюзивна освіта, здоров'язберігаючі, інтерактивні та інформаційно-комунікативні технології.

Постановка проблеми. В умовах прискорення інтеграційних процесів у світовому освітньому просторі, перебудови національної системи вищої освіти, зумовленої входженням України у світове співтовариство, змінюється ставлення суспільства до проблем людей з обмеженими можливостями здоров'я, усвідомлюється необхідність їх більш широкій інтеграції в соціум.

Інклюзивна освіта є актуальним напрямом як у світовій, так і в українській освітній практиці. У Концепції розвитку інклюзивної освіти зазначено, що інклюзивне навчання – це комплексний процес забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітям з особливими освітніми потребами шляхом організації їх навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на основі застосування особистісно-орієнтованих методів навчання, з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких дітей (Концепція розвитку інклюзивної освіти, 2010).

Інклюзивне навчання та викладання визнає право кожного здобувача на отримання доступу до навчання, яке забезпечує участь в освітній програмі всіх членів суспільства, усуває соціальні бар'єри, передбачає і враховує різні потреби та переваги у навчанні. Розробка і впровадження інклюзивних методів викладання, навчання й оцінки знань є **актуальним напрямом** освіти, що дозволяє всім здобувачам взаємодіяти з навчальним планом і повністю реалізувати свій природний потенціал.

Інклюзивне навчання висуває нові вимоги до викладача закладу вищої освіти. Він повинен уміти: визначати пріоритетні корекційні, навчальні, виховні завдання, напрями їх реалізації; розробляти індивідуальний корекційно-компенсаторний план роботи для здобувачів з урахуванням нозологій; адаптовувати навчальні плани, програмний матеріал, методи, форми навчання і виховання до індивідуальних освітніх потреб студентів; орієнтуватися на їх соціальний досвід, пізнавальні можливості; створювати умови для соціальної адаптації здобувачів з особливостями психофізичного розвитку, набуття ними соціальних навичок (Волошина, 2016).

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Проблема інклюзивного навчання та впровадження його в освітній простір досліджували В. Бондар, Л. Даниленко, М. Деркач, Н. Дятленко, В. Засенко, Ю. Кавун, А. Колупаєва, Г. Кукуруза, Ю. Найда, Л. Петушкова, Ю. Рибачук, Т. Сак, В. Синьов, Н. Софій, О. Таранченко та ін. Автори наголошують на винятковій важливості професійної діяльності педагогів, пов'язаної з інклюзивним спрямуванням навчання і виховання.

Мета статті – проаналізувати освітні технології, які сприяють удосконаленню викладання іноземної мови в інклюзивному середовищі у ЗВО та з'ясувати необхідність їх упровадження в освітній процес.

Завдання дослідження – довести необхідність використання здоров'язберігаючих технологій на заняттях з іноземної мови у ЗВО в умовах інклюзії; виявити специфіку реалізації інтерактивних та інформаційно-комунікативних технологій у процесі професійно-орієнтованого іншомовного спілкування здобувачів з особливими освітніми потребами.

Виклад основного матеріалу дослідження. Цілі та завдання сучасної інклюзивної освіти вимагають від викладача іноземної мови в закладах вищої освіти творчого пошуку і впровадження у практику ефективних методик та освітніх технологій, реалізація яких найбільш точно відповідає задоволенню особливих освітніх потреб здобувачів ЗВО. Вибір таких технологій ґрунтується на необхідності урізноманітнити організаційні форми навчання іноземної мови у ЗВО, які у сукупності здатні посилити активну взаємодію між усіма категоріями здобувачів освіти з урахуванням різних порушень їх здоров'я.

На перший план висуваються здоров'язберігаючі технології, покликані охороняти і зміцнювати здоров'я здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами. На заняттях іноземної мови такі технології передбачають зміну організаційних форм навчання, видів іншомовної діяльності, а саме, використання фонетичної зарядки, фізкультхвилинок, вправ на мнемотехніку, розучування невеликих віршів та прислів'їв професійно-орієнтованої спрямованості, що дозволяє попередити перевтому здобувачів з обмеженими можливостями (Петрова, 2018).

Вважаємо за доцільне використання в інклюзивних групах інтерактивних технологій, які дозволяють включати у живе іншомовне спілкування здобувачів освіти різних категорій і, відповідно, розвивати здатність до професійно-орієнтованої співпраці. Інтерактивні технології передбачають використання системи спеціальних вправ, спрямованих на розвиток операцій мислення, сприймання, відпрацювання інтелектуальних дій здобувачів. Перспективними є такі методи, як мозковий штурм, рольові та ділові ігри тощо.

Використання методу мозкового штурму в освітньому процесі дозволяє вирішити такі завдання: стимулювати творчу активність студентів, об'єднати отримані теоретичні знання з практичними, активізувати навчально-пізнавальну діяльність, навчити працювати у команді, поважати будь-яку висловлену думку (Дичківська, 2004). Цей метод допомагає здобувачам освіти проводити обговорення як у реальних ситуаціях, так і під час інтернет-спілкування (обмінюватися думками у дискусійних групах на форумах та блогах, брати участь в інтернет-конференціях, вебінарах тощо).

Інтерес до вивчення іноземної мови підкріплюється також рольовими і діловими іграми, які активізують пізнавальну діяльність здобувачів. У результаті розігрування ролей відповідно до життєвої чи професійної ситуації, їх «емоційного проживання», наприклад, ролі «оратора», «експерта» або «члена журі» (Петрова, 2018), розподілених для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, формуються комунікативні вміння, проявляються індивідуальні якості та здібності особистості, підвищується мотивація до вивчення іноземної мови.

Використання таких форм роботи, як метод проєктів, кейс-технології, портфоліо тощо дозволяє формувати у здобувачів з особливими освітніми потребами компетенції колегіального (командного) стилю діяльності, приймати та втілювати рішення в полісуб'єктному освітньому просторі (Волошина, 2016).

Метод проєктів створює можливості залучення студентів у спільну роботу з підготовки та презентації професійно-орієнтованого продукту своєї діяльності іноземною мовою. Він виступає інструментом взаємодії у процесі групової роботи, коли всі категорії здобувачів освіти вчать креативно мислити і брати відповідальність за свою роботу. Акцент на спільній діяльності наявний і в кейс-методі – методі конкретних реальних ситуацій (економічних, соціальних, бізнес ситуацій). Здобувачі повинні дослідити ситуацію, розібратися в суті проблем, запропонувати можливі рішення і вибрати найкраще з них (Туркот, 2011).

Метод проєктів і кейс-метод імітують процес розв'язання професійно-орієнтованих завдань, тому набуття подібного досвіду в закладах вищої

освіти дає можливість здобувачам освіти з особливими освітніми потребами підготуватися до спільної роботи з майбутніми колегами.

Умови для самореалізації створюються за допомогою портфоліо здобувачів. Портфоліо допомагає викладачеві дослідити динаміку навчально-пізнавальної, творчої діяльності здобувачів освіти, а також це ефективний спосіб фіксації, накопичення й оцінювання індивідуальних досягнень та успіхів (Будко, 2016), орієнтований не тільки на процес оцінювання, а й самооцінювання. Така система самооцінки та самоконтролю досвіду професійно орієнтованого іншомовного спілкування необхідна для проєктування професійно-особистісного розвитку, яке буде продовжено в процесі працевлаштування. Викладачі залучаються для організації зазначеної системи, щоб відслідкувати динаміку результатів самостійної діяльності здобувачів з особливими потребами з метою проєктування їх індивідуальної траєкторії розвитку.

На допомогу викладачам іноземної мови прийшли інформаційно-комунікативні технології, які дозволяють застосовувати елементи дистанційного навчання та урізноманітнювати методи і прийоми роботи на занятті іноземної мови відповідно до нозології здобувачів (Волошина, 2016).

Інформаційно-комунікативні технології допомагають не лише компенсувати та коригувати наслідки порушення розвитку здобувачів вищої освіти в мультимедійному іншомовному середовищі, але й активізувати їхню пізнавальну діяльність з урахуванням індивідуальних освітніх потреб. Зокрема, ці технології підвищують мотивацію здобувачів до вивчення іноземної мови, створюють умови для формування та розвитку їх комунікативних умінь та мовних навичок.

В умовах інклюзії необхідно забезпечити аудиторію не тільки мультимедійним обладнанням, а також спеціальним програмним забезпеченням, яке розширює можливості здобувачів освіти з особливими освітніми потребами приймати та обробляти навчальну інформацію за допомогою екранної лупи, кохлеарних імплантів, віртуальних клавіатур тощо (Мартьянова, 2015). Принагідно зазначимо, що здобувачі освіти з порушеннями опорно-рухового апарату повинні безперешкодно входити в аудиторію, простір яких має бути перепланований відповідно до їх індивідуальних потреб.

У процесі вивчення іноземної мови варто наголосити на важливості застосування системи управління навчанням освітньої платформи Moodle, освітнє середовище якої сприяє організації інтерактивної взаємодії завдяки адаптуванню елементів курсу індивідуальним освітнім потребам здобувачів освіти та вибору часу виконання завдань.

Платформа Moodle пропонує суттєвий дистанційний ресурс. Онлайн консультації, форуми, чати, засоби аудіо- та відео- зв'язку, інтегровані в сервіси Moodle дозволяють здобувачам контактувати не лише з викладачем, а й з одногрупниками, імітуючи очну колективну форму навчання (Дистанційне навчання, 2013).

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, інклюзія є пріоритетним напрямом роботи у сучасному закладі вищої освіти. Різноманітність форм та методів роботи визначає вибір ефективних освітніх технологій, які підвищують академічний потенціал здобувачів вищої освіти з

особливими потребами у процесі вивчення іноземної мови. На перший план висувуються здоров'язберігаючі технології, спрямовані на охорону та зміцнення здоров'я здобувачів. Інтерес до вивчення іноземної мови підкріплюється інтерактивними технологіями, що надають можливість включати різні категорії здобувачів освіти у живе іншомовне спілкування і, відповідно, розвивати здатність здобувачів освіти з обмеженими можливостями до співпраці з іншими. Інформаційно-комунікативні технології дозволяють не лише компенсувати та коригувати наслідки порушення здоров'я здобувачів освіти в мультимедійному іншомовному середовищі, але й активізувати їхню пізнавальну діяльність з урахуванням індивідуальних освітніх потреб.

Перспектива подальших розвідок полягає у розробці дидактичних матеріалів для залучення здобувачів з порушеннями зору, слуху й опорно-рухового апарату у процес навчання іноземної мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Концепція розвитку інклюзивної освіти (наказ МОН України № 912 від 01.10.2010р.). URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-kontseptsiirozvytku-inklyuzivnogo-navchannya> [Дата звернення 01.02.2022]

Волошина, О., Дмитренко, Н. (2016). Підготовка майбутніх учителів іноземної мови до роботи в інклюзивних класах. [pdf] *Іншомовна підготовка осіб з особливими потребами*. Наукові записки. Серія: педагогіка, № 4. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/7294/1/Voloshyna%20%20Dmitrenko.pdf> [Дата звернення 01.02.2022]

Петрова, А., Рунгш, Н. (2018). Организация иноязычного инклюзивного образования в условиях современной школы. *Лингводидактика и межкультурная коммуникация: актуальные вопросы и перспективы исследования*: сб. науч. Статей. Чебоксары, 2018. сс. 242–248.

Дичківська, І. (2004). *Інноваційні педагогічні технології: навч. посібник*. Київ: Академвидав, 352 с.

Туркот, Т. (2011). *Педагогіка вищої школи: навч. посібник*. Херсон, 608с.

Будко, А. (2016). *Особливості здійснення контролю навчально-пізнавальної діяльності студентів за допомогою альтернативних методів оцінювання: метод портфоліо*. URL: <http://dist.knute.edu.ua/files/Portfolio/1709-3452-1-SM.pdf> [Дата звернення 01.02.2022]

Мартынова, Е. (2015). *Адаптационные модули (дисциплины) как педагогические компоненты инклюзивного профессионального образования лиц с ограниченными возможностями здоровья и инвалидов*. URL: <https://www.science-education.ru/ru/article/view?id=21709> [Дата звернення 01.02.2022]

Дистанційне навчання дітей з функціональними обмеженнями на основі платформи Moodle: досвід Росії. (2013). URL: <https://lib.iitta.gov.ua/1078/1/2013-1.pdf> [Дата звернення 01.02.2022]

REFERENCES

Kontseptsiya rozvytku inklyuzyvnoyi osvity (Nakaz MON Ukrayiny No 912 vid 01.10.2010). [Conception of inclusive education development]. URL:

<http://shkola.ostriv.in.ua/publication/code31e5dbbf877ae/>. [Data zvernennia 01.02.2022]. [in Ukrainian]

Voloshyna, O., Dmitrenko, N. (2016). Pidhotovka maibutnikh uchyteliv inozemnoi movy do roboty v inkluzyivnykh klasakh. [Preparing future foreign language teachers to work in inclusive classes]. [pdf] *Inshomovna pidhotovka osib z osoblyvymy potrebamy*. Naukovi zapysky. Serii: pedahohika, No 4. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/7294/1/Voloshyna%2C%20Dmitrenko.pdf> [Data zvernennia 01.02.2022]. [in Ukrainian]

Petrova, A., Runhsh, N. (2018). Orhanyzatsiia inoiazychnogo inkluzivnogo obrazovaniya v usloviiakh sovremennoi shkoly. [Organization of foreign language inclusive education in the conditions of modern school]. *Lingvodidaktika i mezhkulturaia kommunikatsiia: aktualnye voprosy i perspektivy issledovaniia*: sb. nauch. statei. Cheboksary, 2018. ss. 242–248. [in Russian]

Dychkivska, I. (2004). *Innovatsiini pedahohichni tekhnologii [Innovative pedagogical technologies]*: navch. posibnyk. Kyiv: Akademvydav, 352 s. [in Ukrainian]

Turkot, T. (2011). *Pedahohika vyshchoi shkoly [Pedagogy of a higher school]*: navch. posibnyk. Kherson, 608 s. [in Ukrainian]

Budko, A. (2016). *Osoblyvosti zdiisnennia kontroliu navchalno-piznavalnoi diialnosti studentiv za dopomohoiu alternatyvnykh metodiv otsiniuvannia: metod portfolio*. [Features of control of educational and cognitive students' activity with the help of alternative assessment methods: portfolio method.]. URL: <http://dist.knute.edu.ua/files/Portfolio/1709-3452-1-SM.pdf> [Data zvernennia 01.02.2022]. [in Ukrainian]

Martynova, E. (2015). *Adaptatsyonnye moduli (distsypliny) kak pedagogicheskie komponenty inkluzivnogo professionalnogo obrazovaniya lits s ogranichennymi vozmozhnostiami zdorovia i invalidov*. [Adaptation modules (disciplines) as pedagogical components of inclusive vocational education for people with disabilities]. URL: <https://www.science-education.ru/ru/article/view?id=21709> [Data zvernennia 01.02.2022]. [in Russian]

Dystantsiine navchannia ditei z funktsionalnymi obmezheniamy na osnovi platformy Moodle: dosvid Rosii. [Distance learning of children with functional limitations based on the Moodle platform: experience of Russia]. (2013). URL: <https://lib.iitta.gov.ua/1078/1/2013-1.pdf> [Data zvernennia 01.02.2022]. [in Ukrainian]

MODERN TECHNOLOGIES IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING IN THE CONDITIONS OF INCLUSION AT UNIVERSITIES

Svitlana Romaniuk

Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor at the Languages Department,
Rivne State University for the Humanities,
Rivne, Ukraine

ORCID: 0000-0002-9355-4584

e-mail: sve-romanyuk@ukr.net

Veronika Trofimchuk

Senior Lecturer at the Foreign Languages Department,
Rivne State University for the Humanities,
Rivne, Ukraine

ORCID: 0000-0002-1068-0746,

e-mail: veronika.trof67@gmail.com

Abstract. In the conditions of reorganization of the national system of higher education the attitude of society to the problems of people with disabilities is changing. The need for their wider integration into society is recognized. Inclusive education is a relevant area in the world and Ukrainian educational practice. Inclusive education respects the diversity of students and their opportunities; allows all applicants to participate in training and realize their potential; removes any barriers that prevent the student mass from learning. Knowledge of a foreign language for people with special educational needs creates opportunities for their successful study in higher education institutions and further employment. The issue of choosing the optimal organizational forms, didactic methods and effective technologies of professionally-oriented foreign language learning for applicants taking into account their various educational needs is debatable. The article highlights the features of the introduction of modern effective educational technologies in the process of learning a foreign language in terms of inclusion in higher education institutions. The normative documents on the organization of inclusive education have been studied and analyzed. The role of the teacher in the process of introduction of inclusion has been clarified. The necessity of using health-preserving technologies in inclusive foreign language classes is described. The specifics of the implementation of interactive, information and communication technologies is identified in order to enhance the cognitive activity of students with disabilities in the process of learning a foreign language. The presented research substantiates the methodological expediency of introducing these technologies to improve the teaching of foreign languages in higher education institutions in the conditions of inclusion.

Keywords: foreign language teaching, inclusive education, health-preserving, interactive, information and communication technologies.

Стаття надійшла до редакції 11.02.2022р.